

Ochota přijmout zaměstnání – červen 2015

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v15-06</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>8. – 15. 6. 2015</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1022</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem – kombinace rozhovorů PAPI a CAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>EU.29, EU.30</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>24. července 2015</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Milan Tuček</i>

V rámci červnového výzkumu položilo CVVM respondentům jednak baterii otázek, zjišťující, zda by v případě nezaměstnanosti přijali zaměstnání vyžadující jisté ústupky, např. práci přesčas, v noci nebo o víkendech či vyšší pracovní tempo,¹ jednak otázku, jakou práci by dotázaný hledal při ztrátě zaměstnání (konkrétní – jakoukoli).

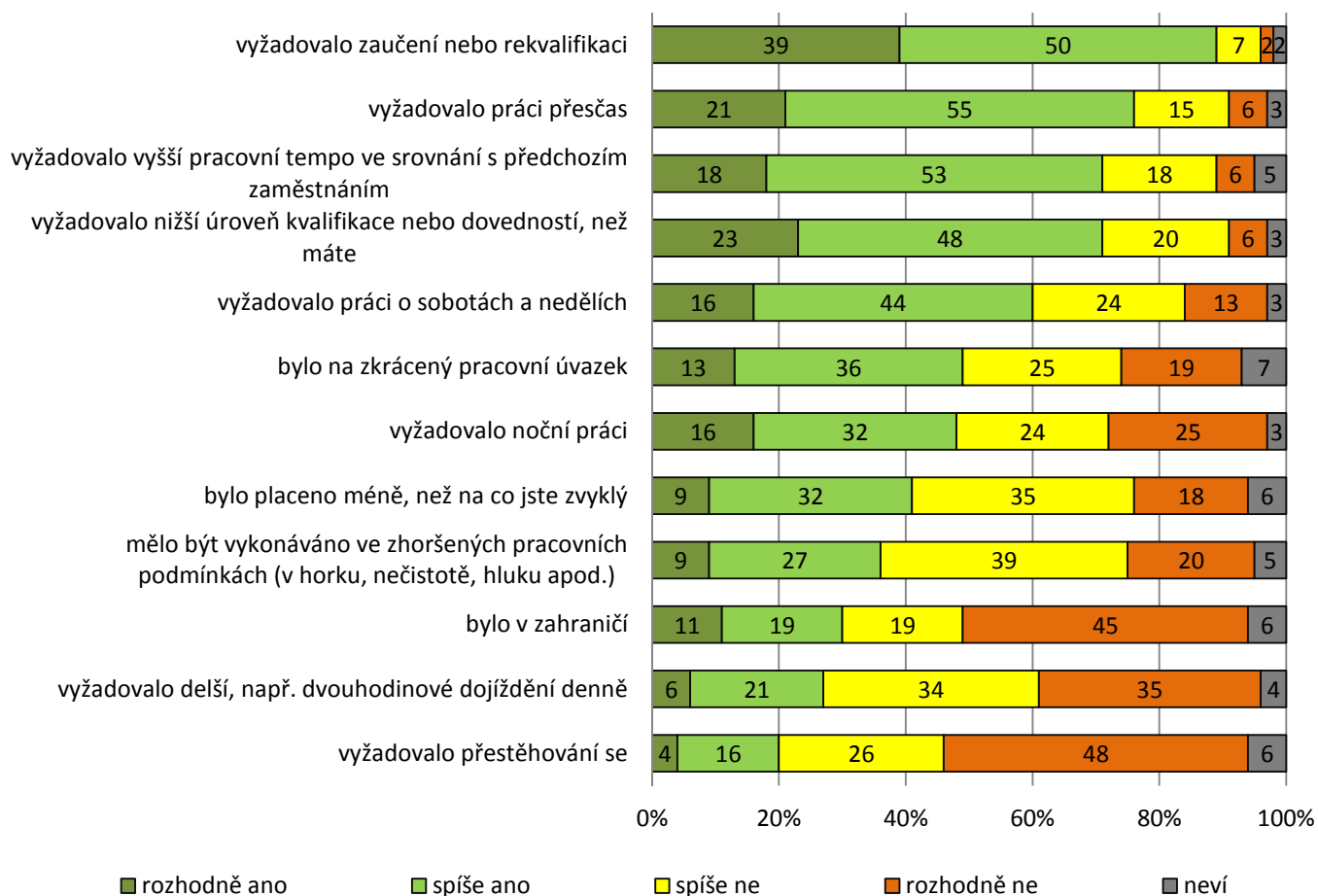
Výsledky zachycené v grafu 1 ukazují, že relativně nejmenší překážky pro přijetí eventuální pracovní nabídky představují potřeba zaučení nebo rekvalifikace (celkem 89 % by s přijetím takového zaměstnání souhlasilo, 9 % nikoliv), práce přesčas (76 % : 21 %) a zvýšené pracovní tempo (71 % : 24 %), případný sestup v kvalifikační úrovni vykonávané práce (71 % : 26 %). Pro nadpoloviční většinu dotázaných, by byla přijatelná také práce o víkendech (60 % : 37 %). Souhlas na úrovni jedné poloviny s o trochu nižším podílem nesouhlasu (49 % : 44 %) byl zaznamenán v případě podmínky v podobě práce na zkrácený úvazek.

¹ Znění otázky: „Přijal byste v případě nezaměstnanosti zaměstnání, které by...(viz tabulky 1 a 2).“

U noční práce jako podmínky přijetí nového zaměstnání se podíly souhlasu i nesouhlasu ocitly v rovnováze na úrovni necelé poloviny (48 % : 49 %).

U všech ostatních uvažovaných podmínek spojených s přijetím nového zaměstnání více či méně převažoval nesouhlas. Hůře placené zaměstnání by akceptovaly asi dvě pětiny, zatímco nadpoloviční většina by s tím nesouhlasila (41 % : 53 %). Více než třetina respondentů by byla ochotna přijmout práci ve zhoršených pracovních podmínkách (36 % : 59 %), tři z deseti by přijali práci v zahraničí (30 % : 64 %) a s pravidelným delším dojížděním za prací by souhlasila o málo více než čtvrtina (27 % : 69 %). Nejméně přijatelným se z pohledu české veřejnosti v současné době jeví stěhování se za práci, které by byla ochotna podstoupit pětina dotázaných, zatímco tři čtvrtiny to odmítají (20 % : 74 %).

Graf 1: Přijal byste zaměstnání, které by...? (v %)

Pozn.: Položky jsou řazeny sestupně podle součtu odpovědí „rozhodně ano“ a „spíše ano“. Nejsou zde zahrnuti respondenti, kteří spontánně uvedli, že se jich otázka netýká.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 8. – 15. 6. 2015, 1022 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Při porovnání odpovědí ekonomicky aktivních s odpověďmi aktuálně nezaměstnaných dotázaných byly zjištěny statisticky významné rozdíly v následujících položkách: „nižší kvalifikace“, „zhoršené pracovní podmínky“, „vyšší pracovní tempo“, „hůře placená práce“, „zkrácený úvazek“ a „nutnost přestěhování“. Nezaměstnaní významně častěji uváděli, že by práci za daných podmínek rozhodně přijali (zhruba dvojnásobně oproti zaměstnaným).

Faktorová analýza dané baterie pracovních podmínek odhalila tři (očekávané) obecné dimenze zkoumané problematiky: vnějškové (fyzické a časové) pracovní podmínky (přesčasy, víkendy, noční práce, vyšší tempo, horší prostředí), prostorovou vzdálenost pracoviště (dojíždění, stěhování, zahraničí) a kvalifikačně finanční podmínky (neuplatnění kvalifikace, nižší plat, částečný úvazek). Nutnost rekvalifikace se zařadila do první dimenze, což znamená, že je veřejností považována za vnějškový atribut pracovní nabídky. (Faktorová analýza vyčerpala 60 % variance odpovědí).

Faktorová analýza nám umožnila vybrat v následující jednoduché analýze vždy jednu z podmínek z každého faktoru a podívat se, do jaké míry se liší odpovědi v dané položce podle současného socioprofesionálního zařazení respondenta. Z hlediska potřeby zaučení v krajních skupinách podle *rozhodného souhlasu* proti sobě stojí kvalifikovaní dělníci (50 %) a řadoví úředníci (30 %), z hlediska dojíždění podle *rozhodného odmítnutí* OSVČ (45 %) proti kvalifikovaným dělníkům (24 %) a z hlediska zkráceného úvazku podle podílu *rozhodného odmítnutí* (polokvalifikovaná) obsluha strojů (29 %) oproti provozním pracovníkům ve službách (18 %). Ostatní socioprofesionální skupiny (podnikatelé, řídicí pracovníci, vysokoškolští a středoškolští odborníci, nekvalifikovaní dělníci) se názorově řadí mezi tyto krajní skupiny.

Tabulka 1: Přijal byste zaměstnání, které by ...? (časové srovnání v %)

	V/03	V/04	V/05	IX/06	VI/08	IX/10	VI/11	VI/12	VI/13	VI/15
vyžadovalo zaučení nebo rekvalifikaci	80	79	80	81	80	87	87	91	86	89
vyžadovalo práci přesčas	68	69	74	74	66	76	75	79	76	76
vyžadovalo vyšší pracovní tempo ve srovnání s předchozím zaměstnáním	68	66	69	68	60	74	74	76	74	71
vyžadovalo nižší úroveň kvalifikace nebo dovedností, než máte	57	59	64	61	59	72	76	76	77	71
vyžadovalo práci o sobotách a nedělích	49	47	54	55	43	58	60	65	59	60
bylo na zkrácený pracovní úvazek	37	42	46	34	33	50	49	58	55	49
vyžadovalo noční práci	39	39	45	45	33	49	52	54	51	48
bylo placeno méně, než na co jste zvyklý	25	30	33	32	23	48	48	57	54	41
mělo být vykonáváno ve zhoršených pracovních podmínkách	20	22	25	25	22	34	37	39	40	36
bylo v zahraničí	31	28	31	22	18	23	27	25	27	30
vyžadovalo delší, např. dvouhodinové dojíždění denně	20	20	24	21	17	24	25	23	27	27
vyžadovalo přestěhování se	18	16	18	12	10	13	16	16	16	20

Pozn.: V tabulce jsou uvedeny součty procentuálních podílů odpovědí „rozhodně ano“ a „spíše ano“ (přijal by práci za uvedených podmínek). Nejsou zahrnuti respondenti, kteří sami spontánně uvedli, že se jich příslušná otázka netýká.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

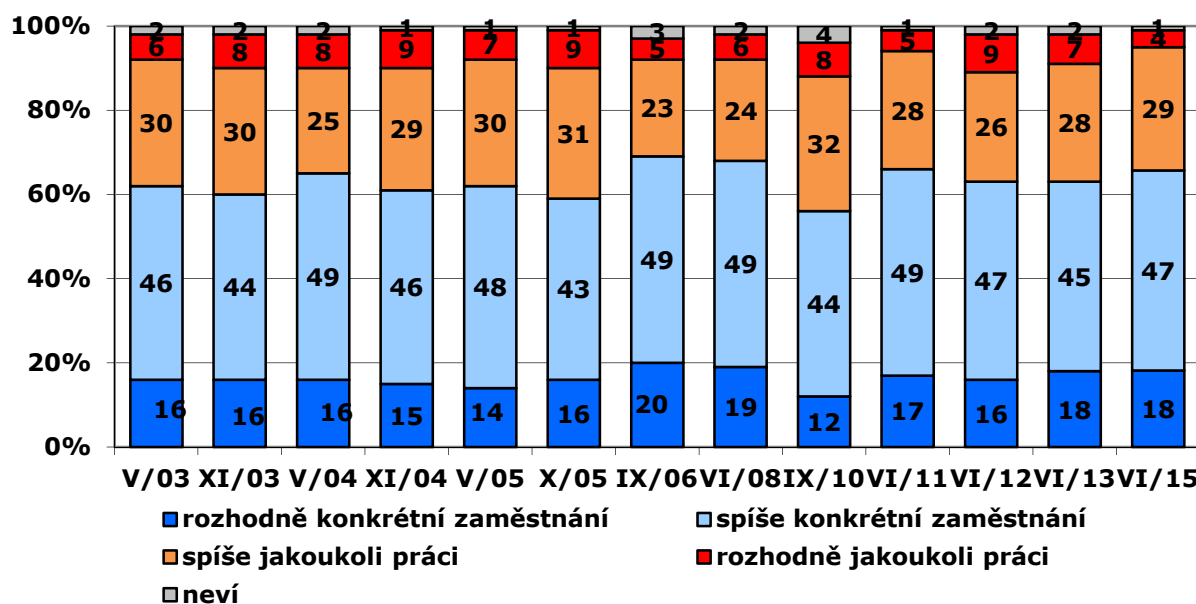
Tabulka 1 ukazuje časový vývoj ochoty přijmout zaměstnání za různých podmínek. Vyplývá z ní, že oproti loňskému roku se u většiny položek výrazně

nezměnil podíl respondentů, kteří příslušnou podmínku označili za přijatelnou. Opravdu k významnému názorovému posunu (značně za hranici statistické chyby) došlo u položek „bylo placeno méně, než na co jste zvyklý“ (o 13 procentních bodů), „vyžadovalo nižší úroveň kvalifikace nebo dovedností, jež máte“ a „bylo na zkrácený pracovní úvazek“. Tento posun je možné vysvětlit výrazným poklesem nezaměstnanosti v letošním roce (a zvláště pak v posledních měsících), které nepochybně s sebou nese nižší pocit ohrožení a zároveň přesvědčení, že na pracovním trhu je možné získat odpovídající práci bez toho, aby z hlediska kvalifikace a především platu musel člověk ponížít svoji současnou situaci. Mírně se snížil i podíl souhlasu v případě přijetí zhoršených pracovních podmínek, naopak mírný vzestup zaznamenal souhlas s eventuelním přestěhováním se za navou prací.

Druhou otázkou jsme zjišťovali, jak by si ekonomicky aktivní dotázaní (N=581) počínali při hledání zaměstnání v případě, kdy by současné zaměstnání museli opustit (viz graf 2). Dvě třetiny dotázaných (65 %) by se soustředily na hledání konkrétního typu práce, přičemž 18 % by se orientovalo výhradně tímto směrem (odpověď „rozhodně konkrétní zaměstnání“). Třetina ekonomicky aktivních (33 %) by naopak hledala jakoukoli práci. Aktuální data ve srovnání s loňským rokem nevykazují žádné významné rozdíly.

Graf 2: Hledání práce v případě nezaměstnanosti (v %)²

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 8. – 15. 6. 2015, 581 ekonomicky aktivních respondentů z reprezentativního souboru 1022 obyvatel ČR starších 15 let, osobní rozhovor.

Podobně jako u baterie otázek jsme zjišťovali, do jaké míry je představa o případném hledání nové práce podmíněna socioprofesionálním zařazením dotázaného. Údaje dokládají, že čím vyšší kvalifikaci či postavení v řídicí struktuře resp. v podnikatelské sféře mají, tím by se dotázaní snažili získat konkrétní zaměstnání (dá se předpokládat, že by šlo o zaměstnání v odpovídající profesi či s odpovídajícím funkčním zařazením).

² Znění otázky: Pokud byste ztratil práci, hledal byste rozhodně konkrétní zaměstnání, spíše konkrétní zaměstnání, spíše jakoukoli práci, nebo rozhodně jakoukoli práci?"